

Smernice glede izvajanja videonadzora

Namen dokumenta:	Smernice podajajo odgovore na najpogosteje zastavljena vprašanja glede videonadzora z vidika zahtev Zakona o varstvu osebnih podatkov, kot so: splošna zakonska ureditev videonadzora, posebnosti na posameznih področjih (večstanovanjske stavbe, zasebne stavbe, poslovne stavbe, javni kraji), ustreznost zavarovanja videonadzornega sistema ter nekatera novejša vprašanja, kot je uporaba kamer v avtomobilih, na osebi uradnih oseb, dostop do videonadzora preko spleta in podobno.
Ciljne javnosti:	Izvajalci in uporabniki videonadzora, splošna javnost
Status:	Javno
Verzija:	2.1
Datum verzije:	17.3.2015
Avtorji:	Informacijski pooblaščenec
Ključne besede:	Smernice, videonadzor, kamere, snemanje, nadzor, obdelava osebnih podatkov uporabnikov, sorazmernost, namen obdelave, soglasje uporabnikov, posredovanje podatkov tretjim osebam.

Kazalo

4	O SMERNICAH INFORMACIJSKEGA POOBLAŠČENCA
4	1 UVOD
5	2 SPLOŠNO O ZAKONSKI UREDITVI VIDEONADZORA
5	KAJ ŠTEJEMO ZA VIDEONADZOR?
6	PREGLED PRAVNE UREDITVE VIDEONADZORA V ZVOP-1 IN DRUGIH ZAKONIH
7	3 SPLOŠNI POGOJI V ZVEZI Z IZVAJANJEM VIDEONADZORA (74. člen ZVOP-1)
8	3.1 ODGOVORI NA POGOSTA VPRAŠANJA
10	4 VIDEONADZOR DOSTOPA V URADNE SLUŽBENE OZIROMA POSLOVNE PROSTORE (75. člen ZVOP-1)
12	4.1 ODGOVORI NA POGOSTA VPRAŠANJA
13	5 VIDEONADZOR DELOVNIH PROSTOROV (77. člen ZVOP-1)
14	5.1 ODGOVORI NA POGOSTA VPRAŠANJA
19	6 VEČSTANOVANJSKE STAVBE IN VIDEONADZOR (76. člen ZVOP-1)
20	6.1 ODGOVORI NA POGOSTA VPRAŠANJA
21	7 DRUGE OBLIKE VIDEONADZORA
22	7.1 ODGOVORI NA POGOSTA VPRAŠANJA
24	8 ZAVAROVANJE VIDEONADZORNEGA SISTEMA
24	8.1 ODGOVORI NA POGOSTA VPRAŠANJA
25	9 ZAKLJUČEK

Namen smernic IP je podati skupne praktične napotke za upravljavce zbirk osebnih podatkov (OP) na jasn, razumljiv in uporaben način in s tem odgovoriti na najpogosteje zastavljena vprašanja s področja varstva osebnih podatkov, s katerimi se srečujejo posamezni upravljavci zbirk OP. S pomočjo smernic naj bi upravljavci dobili priporočila, kako naj v praksi zadostijo zahtevam Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo; v nadaljevanju ZVOP-1).

Pravno podlago za izdajo smernic Pooblaščenca daje 49. člen ZVOP-1, ki med drugim določa, da Pooblaščenec daje neobvezna mnenja, pojasnila in stališča o vprašanih s področja varstva osebnih podatkov in jih objavlja na spletni strani ali na drug primeren način ter pripravlja in daje neobvezna navodila in priporočila glede varstva osebnih podatkov na posameznem področju.

Oglejte si tudi:

- Mnenja Pooblaščenca:
<http://www.ip-rs.si/varstvo-osebni-podatkov/iskalnik-podlocbah-in-mnenjih/>
- Brošure Pooblaščenca:
<http://www.ip-rs.si/publikacije/prirocniki/>
- Smernice Pooblaščenca so objavljene na spletni strani:
<http://www.ip-rs.si/varstvo-osebni-podatkov/iskalnik-podlocbah-in-mnenjih/smernice/>

Izvajanje videonadzora je že vrsto let urejeno v Zakonu o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1), v praksi pa kljub temu vedno znova naletimo na nove izzive, ki terjajo nove prijeme in podrobnejše razlage.

Zakonodajalec se pri pripravi zakonskih okvirov praviloma ne more do podrobnosti opredeliti glede vseh svojih zahtev, saj morajo biti te dovolj široke, istočasno pa še tehnološko nevtralne, da dopuščajo tudi prihodnje spremembe na danem področju, medtem ko še vedno zagotavljajo potrebno stopnjo pravne varnosti in predvidljivosti.

Iz teh razlogov daje ZVOP-1 zgolj splošen okvir in usmeritve za izvajanje videonadzora, njihovo dokončno zapolnjevanje pa prepušča področni zakonodaji in praksi.

V praksi se tako pogosto pojavljajo vprašanja, ki se nanašajo na konkretno izvajanje videonadzora, zakon pa morda ne predpiše vedno povsem jasno, v kakšnem obsegu in v katerih primerih izvajalci lahko izvajajo videonadzor. To potrjuje tudi praksa IP, saj je področje videonadzora eno od tistih, kjer kot nadzorni organ najpogosteje naleti na kršitve zakonodaje.

S ciljem poenotenja prakse, povečanja jasnosti in pravne varnosti na tem področju IP objavlja pričujoče smernice glede izvajanja videonadzora. Smernice so pri tem zasnovane praktično – v obliki odgovorov na pogosta vprašanja iz prakse, ki jih navajamo po pregledu pravne ureditve vsakega pomembnejšega vprašanja v zvezi z videonadzorom. Upamo, da vam bodo v pomoč – tako tistim, ki se šele odločate za uvedbo videonadzora, kakor tudi za tiste, ki ste videonadzor že uvedli, pa morda tega še nimate postavljenega v skladu z določili ZVOP-1.

2. SPLOŠNO O ZAKONSKI UREDITVI VIDEONADZORA

Kaj štejejo za videonadzor?

ZVOP-1, iz razlogov kot zgoraj, v svojih definicijskih določbah (6. člen) oz. področnih določbah o videonadzoru (74. do 77. člen) ne definira pojma videonadzora. IP zatorej podaja definicijo videonadzora, kot jo je izoblikovala praksa.

Za videonadzor, v najširšem smislu, se šteje uporabo video kamer za sistematično snemanje, prenos in shranjevanje žive slike z ene lokacije na drugo, praviloma z namenom zagotavljanja varnosti. Prav tako se za videonadzor štejejo tudi rešitve, ki zajemajo zgolj prenos žive slike brez snemanja (t.i. podaljšano oko).

Videonadzor ima več različnih namenov, od katerih je glavni varovanje ljudi ali premoženja, v uradnih in poslovnih okoljih pa se mu pridružuje tudi namen varovanja tajnih podatkov oz. poslovnih skrivnosti. Videonadzor pri tem olajšuje razreševanje preteklih incidentov, omogoča zavarovanje s temi povezanih dokazov za rabo v morebitnih kasnejših postopkih ter ima nezanemarljiv preventivni učinek, saj naj bi že njegova prisotnost odvrčala potencialne kršitelje. Stranski nameni videonadzora so različni, od izvedbe mejne kontrole, priprave video dokumentacije o določenih dogodkih, nadzora izvajanja izpitov na lokaciji ali na daljavo, in tako dalje. Namen uporabe videonadzora je zelo pomemben, saj je prav od njega velikokrat odvisna njegova dopustnost.

Pri tem velja upoštevati, da je tehnologija videonadzora v zadnjih desetletjih izjemno napredovala. Prvotni video nadzorni sistemi so bili sistemi z »neumno kamero« (angl. dumb camera), ki so za analizo posnetka potrebovali stalno prisotnost človeka. Novejše rešitve so prinesle rabo snemalnikov in boljše optične značilnosti kamer, danes pa so na voljo že moderne IP kamere s pripadajočimi računalniškimi vmesniki. Na tržišču so tako na voljo številne kakovostne in cenovno ugodne rešitve za videonadzor, pogosto s kamerami višje ločljivosti, dobrim delovanjem tudi v temnih razmerah ter že vključenimi kontrolnimi centri za shranjevanje, inteligentno video analitiko in obveščanje upravljavca. Videonadzor tako ni več na voljo zgolj večjim

javnim in korporativnim uporabnikom, čeprav je prav na tem področju rabe najbolj napredoval. Vseprisotnost cenenih potrošniških naprav z vgrajeno video kamero (in omrežno povezavo) je namreč v zadnjih letih povzročila izjemen porast zasebnega videonadzora. Niso več drage in težko dosegljive rešitve, ki vsakomur omogočajo spremljanje žive slike tudi iz oddaljene lokacije preko računalnika ali mobilnega telefona. Kamere je mogoče namestiti na stanovanjsko hišo, v avtomobil, jih nositi na sebi, oz. v žepu, saj je že vsak pametni mobilni telefon lahko sredstvo videonadzora.

Posledično postajamo vse bolj izpostavljeni videonadzoru tekom vsakodnevnega življenja, naj bo to na cesti na poti v šolo ali službo, v poslovnih in nakupovalnih centrih, na parkirišču pred svojim blokom, na javnih prireditvah,... Videonadzor se pojavlja povsod in vedno več posameznikov oz. organizacij ima dostop do posnetkov.

Na tako povečan občutek posameznika o podvrženosti nadzoru morata zakonodaja in nadzorni organi odgovoriti z ustrežno prilagoditvijo pravil za delovanje in omejevanje videonadzora.

Pregled pravne ureditve videonadzora v ZVOP-1 in drugih zakonih

Prvotni Zakon o varstvu osebnih podatkov iz l. 1990¹ še ni vseboval določb o urejanju videonadzora. Delno ureditev je prinesel še Zakon o zasebnem varovanju iz l. 2003², vendar zgolj na področju pogojev za izvajanje videonadzora v okviru dejavnosti zasebnega varovanja. To po oceni³ takratnega Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov pri Ministrstvu za pravosodje (predhodnika današnjega IP) ni zadostovalo za pokritje vseh odprtih vprašanj na tem področju, še posebej ne za to, ker je v zvezi s videonadzorom začel prejemati večje število prijav. Posledično je bilo v l. 2004 prenovljeni ZVOP-1 vneseno posebno poglavje o videonadzoru, po vzoru ureditev v Nemčiji in Franciji. Od takrat je videonadzor v slovenskem pravnem redu obravnavan kot ena od posebnih oblik (področij) obdelave osebnih podatkov (v V. poglavju – področne ureditve).

Tako je treba najprej šteti, da za izvajanje videonadzora prvenstveno veljajo iste določbe ZVOP-1 kot za obdelavo osebnih podatkov na splošno, še zlasti tiste o pogodbeni obdelavi - v primeru zaupanja izvajanja videonadzora tretjemu izvajalcu, npr. varnostni službi (11. člen), roku hrambe posnetkov - dokler je to potrebno za doseglo namena (21. člen), posredovanju posnetkov tretjim osebam – če obstoji pravna podlaga (22. člen), zavarovanju nastalih posnetkov - pred nepooblaščenimi dostopi (24. člen) ter pravicah posameznikov glede posnetkov, na katerih se nahaja (30. in 32. člen ZVOP-1) – npr. pravici pridobitve izseka iz nastalega videoposnetka, ki se nanaša nanj. Tovrstna vprašanja je IP že obširno obravnaval v svojih mnenjih.

Ob splošnih določbah pa je posebno pozornost treba nameniti določbam 74. do 77. člena ZVOP-1, ki urejajo posebnosti videonadzora.

Prvonevedeni 74. člen vsebuje tri sklope določb. Najprej v 1. odstavku najprej določa, da se določbe navedenih členov uporabljajo za izvajanje videonadzora, če drug zakon ne določa drugače. Določbe ZVOP-1 o videonadzoru so torej subsidiarne, se pravi, veljajo na splošno za vsak videonadzor, lahko pa jih drug zakon za svojem specifičnem področju še dodatno precizira oz. spremeni. Takšne specialne določbe pozna več zakonov, npr.:

¹ Uradni list RS, št. 59/99, 57/01, 59/01 - popr., 73/04 - ZUP-C, glej

² Uradni list RS, št. 126/03, 16/07 - odl. US, 102/07, 96/08 - odl. US, 41/09, glej

³ Poročilo o delu Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov v letu 2004, oddelek 4.6, glej

- Že omenjeni Zakon o zasebnem varovanju (Uradni list RS, št. 17/11, glej <http://bit.ly/1zYf4Cg>), ki predpisuje normative za projektante in izvajalce sistemov tehničnega varovanja s pomočjo videonadzora ter pooblastila zasebnih varnostnikov v zvezi z uporabo tovrstnih sistemov;
- Zakon o detektivski dejavnosti (Uradni list RS, št. 17/11, glej <http://bit.ly/1zYepkg>), ki določa pogoje za uporabo tehničnih sredstev za video snemanje s strani detektivov;
- Zakon o nalogah in pooblastilih policije (Uradni list RS, št. 15/13, glej <http://bit.ly/1vbjYHb>), ki določa pogoje za uporabo tehničnih sredstev za avdio in video snemanje v policiji;
- Zakon o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 - UBP, 45/08, 96/09, 86/10 - ZJNepS, 33/11, 75/12 - ZSPDLS-A in 63/13, glej <http://bit.ly/1zYigOm>) oz. na njegovi podlagi sprejet Pravilnik o določitvi varnostnih standardov poslovanja sodišč (Uradni list RS, št. 41/07, glej <http://bit.ly/1ydH1k8>), ki določa okvir za odločanje o varovanju sodnih stavb s pomočjo videonadzora;
- Zakon o igrah na srečo (Uradni list RS, št. 14/11 - UBP, 108/12, 11/14 - popr. in 40/14 - ZIN-B, glej <http://bit.ly/1D9ptgv>) in Pravilnik o prirejanju posebnih iger na srečo v igralnih salonih (Uradni list RS, št. 50/02, 100/02 in 31/07, glej <http://bit.ly/1MemEfd>), ki predpisuje obvezni video nadzor vhodov in igralnih prostorih igralnih slonov;
- Zakon o orožju (Uradni list RS, št. 23/05 - UBP in 85/09, glej <http://bit.ly/1ydHnHu>) oz. na njegovi podlagi sprejet Pravilnik o tehničnih pogojih varovanja prostorov, kjer se nahaja orožje, redu na strelišču in pogojih za izvajanje streljanja (Uradni list RS, št. 66/01, glej <http://bit.ly/1zYjg58>), ki predpisuje obvezni videonadzor za zavarovanja orožja v trgovinah in muzejih.

Dalje 74. člen v 2., 3. in 4. odstavku predpisuje način obveščanja posameznikov o izvajanju videonadzora z objavo ustreznega obvestila.

Končno v 5. odstavku določa enega od vidikov zavarovanja videonadzora, tj. da mora biti zavarovan pred dostopom s strani nepooblaščenih oseb. S tem se deloma precizira splošne določbe ZVOP-1 o zavarovanju osebnih podatkov (24. člen).

Naslednji trije členi precizirajo pogoje za njegovo uporabo za nadzor nad dostopi v službene oz. poslovne prostore (75. člen), samih delovnih prostorov (77. člen), oz. dostopa in skupnih prostorov večstanovanjske stavbe (76. člen). Skupni imenovalec navedenih členov je, da se

videonadzor lahko uvede le, če je to potrebno za varovanje ljudi ali premoženja.

V 95. do 98. členu ZVOP-1 so določeni prekrški v zvezi s kršitvami določb o videonadzoru in sankcije zanje. Tipična globa za kršitev določb 74. do 77. člena ZVOP-1 je v višini od 4.170 do 12.510 eurov za pravne osebe, samostojne podjetnike in posameznike, ki samostojno opravljajo dejavnost ter oz. 830 do 1.250 eurov za njihove odgovorne osebe in odgovorne osebe državnih organov in organov samoupravne lokalne skupnost. Za fizično osebo oz. posameznika, ki ne opravlja dejavnosti, je predpisana globa v višini 200 do 830. eurov.

Navedene obveznosti po ZVOP-1 so podrobneje razčlenjene v nadaljevanju.

3. SPLOŠNI POGOJI V ZVEZI Z IZVAJANJEM VIDEONADZORA (74. člen ZVOP-1)

ZVOP-1 v 74. členu izvajalcu videonadzora določa dve splošni obveznosti: 1) obveznost obveščanja posameznikov o dejstvu, da se na določenem kraju izvaja videonadzor, in 2) da mora biti videonadzorni sistem ustrezno zavarovan pred dostopom nepooblaščenih oseb.

Po določbah 2., 3. in 4. odstavka navedenega člena mora izvajalec videonadzora o tem objaviti obvestilo. Obvestilo mora biti vidno in razločno objavljeno na način, ki omogoča posamezniku, da se seznanj z njegovim izvajanjem najkasneje, ko se nad njim začne izvajati videonadzor.

Takšno obvestilo mora vsebovati naslednje informacije:

1. da se izvaja videonadzor;
2. naziv osebe javnega ali zasebnega sektorja, ki ga izvaja;
3. telefonsko številko za pridobitev informacije, kje in koliko časa se shranjujejo posnetki iz videonadzornega sistema.

Šteje se, da je z obvestilom iz drugega odstavka tega člena posameznik obveščen o obdelavi osebnih podatkov po 19. členu tega zakona.

Obvestilo naj se objavi na primerno veliki tabli ali nalepki, postavljeni na vidnem mestu, npr. pri vhodu, ograji ali drugem primernem delu zemljišča, stavbe ali prostorov, kjer se izvaja videonadzor. Oblika in velikost obvestila nista posebej predpisana, običajen pa je znak velikosti cca 20x20 cm z dobro vidnim logotipom videokamere in ustreznimi kontaktnimi podatki (glej vzorčno sliko).

Šteje se, da je z objavo navedenega obvestila posameznik ustrezno obveščen o obdelavi osebnih podatkov po 19. členu tega zakona.

Vpis zbirke videoposnetkov v register je obvezen za vse izvajalce videonadzora, ki imajo bodisi več kot 50 zaposlenih, bodisi spadajo v javni sektor, med notarje, odvetnike, detektive, izvršitelje, izvajalce zasebnega varovanja, zasebne zdravstvene delavce, izvajalce zdravstvenih storitev ali v so registrirani za obdelavo občutljivih osebnih podatkov. Podrobnosti glede te obveznosti in načina vpisa so navedene na spletni strani IP, glej <https://www.ip-rs.si/varstvo-osebni-podatkov/register-zbirk/>. Konec leta 2014 je imelo takšno zbirko v registru vnesenih približno 2000 izvajalcev videonadzora. Navedeni izvajalci videonadzora morajo torej na podlagi 26. člena ZVOP-1 sprejeti katalog zbirke videoposnetkov, na podlagi 27. člena ZVOP-1 pa morajo zbirko tudi priglasiti v register zbirk osebnih podatkov pri IP.

Prav tako je izvajalec videonadzora obvezan, da svoj videonadzorni sistem zavaruje pred dostopom nepooblaščenih oseb. Več o tej obveznosti pojasnujemo v zadnjem razdelku smernic.

3.1 ODGOVORI NA POGOSTA VPRAŠANJA

Vprašanje: Ali morajo na obvestilu nujno biti vse tri sestavine iz 3. odst. 74. člena ZVOP-1?

Odgovor: Da.

ZVOP-1 vsebino obvestila natančno določa in celo izrecno kaznuje upravljavce osebnih podatkov, če (četudi iz malomarnosti) izpustijo katerega od navedenih podatkov – glej 2. tč. 1. odst. 95. člena ZVOP-1. Kazni so zelo visoke, zato upravljavcem svetujemo posebno pozornost pri pripravi obvestil o videonadzoru.

Dodajamo, da se je skozi prakso IP vzpostavilo stališče, da je dopustno, da je na obvestilu naveden dejanski izvajalec videonadzora, se pravi pogodbeni izvajalec (npr. varnostno podjetje), ki dela v imenu in za račun upravljavca, in ne upravljavec.

Vprašanje: Ali se lahko obvestilo o izvajanju videonadzora objavi v medijih?

Odgovor: Lahko se objavi, vendar ne zadosti zakonski zahtevi.

2. odst. 74. člena jasno določa, da mora biti obvestilo vidno in razločno objavljeno na način, ki omogoča posamezniku, da se seznanj z njegovim izvajanjem najkasneje, ko se nad njim začne izvajati videonadzor. To pomeni, da mora biti z izvajanjem videonadzora seznanjen vsak posameznik, ki vstopi v območje videonadzora. Obvestila v medijih ni moč šteti kot zagotovilo, da bodo z videonadzorom seznanjeni vsi posamezniki, ki bodo vstopili v območje videonadzora.

Vprašanje: Ali gre v primeru t.i. podaljšanega očesa (prikaza žive slike na zaslonu brez shranjevanja) tudi za videonadzor?

Odgovor: Da.

T.i. podaljšano oko pomeni uporabo kamer za ogled slike v živo, brez priklopljenega snemalnika. Tipično se uporablja v pogojih, kjer, so vse kamere speljane na enega ali več monitorjev na delovnem mestu varnostne službe in kjer je slika na monitorjih spremljana v živo.

V preteklosti je IP stal na stališču, da ZVOP-1 (glej definicijske določbe v 3. in 5. točki 6. člena ZVOP-1) varuje predvsem osebne podatke, ki so del neke zbirke ali so namenjeni vključitvi v zbirko osebnih podatkov. Ker ob t.i. podaljšanem očesu ni shranjevanja posnetkov in torej zbirka ne nastane, gre pa za avtomatizirano obdelavo osebnih podatkov, gre vseeno za uporabo ZVOP-1.

V skladu z novejšo prakso IP se zato uporaba video kamer zgolj za tekoči nadzor dogajanja na določenem področju, brez priklopljenega snemalnika, šteje za avtomatizirano obdelavo osebnih podatkov v smislu 3. točke 6. člena ZVOP-1, za katero pa ni potrebno, da zadeva osebne podatke, ki so del zbirke ali so vsaj namenjeni umestitvi v zbirko. Zato se t.i. podaljšana očesa štejejo za obliko videonadzora in zanje veljajo enake obveznosti kot sicer za kamere s priključenimi snemalniki. Enaka obravnava je umestna tudi zavoljo podobnega vpliva v zasebnost, ki ga občutijo posamezniki, ki so izpostavljeni takšnemu nadzoru.

IP posledično predvsem zaradi lažjega uveljavljanja posameznikovih pravic, zlasti zaradi sodnega varstva in v izogib neupravičenemu slikovnemu snemanju, zahteva, da upravljavec osebnih podatkov vnaprej obvesti posameznike, ki vstopajo v videonadzorovano območje z ustreznim obvestilom.

Vprašanje: Ali mora biti obvestilo objavljeno, četudi imamo nameščene »slepe«, torej nedelujoče kamere?

Odgovor: Ne, saj nedelujoče kamere ne predstavljajo kršitve določb ZVOP-1, vendar pa IP uporabo takšnih obvestil kljub temu izrecno odsvetuje, ker predstavljajo nepošten, zavajajoč, nesorazmeren in neprimeren ukrep.

ZVOP-1 varuje osebne podatke, ki so del neke zbirke. Ob uporabi t.i. slepih kamere do snemanja ne pride, zato je zbirka osebnih podatkov ne more nastati, prav tako se ne izvaja avtomatizirana obdelava osebnih podatkov. Takšne postavitev tako ni mogoče šteti kot videonadzor v smislu ZVOP-1.

Pri tem pa opozarjamo, da tudi pri rabi slepih kamer vendarle lahko pride do vpliva na obnašanje posameznika, saj tudi takšne kamere povzročajo občutek nadzorovanosti. Uporabnik takšnih kamer mora zato vseeno računati na možnost pritožb prizadetih posameznikov, posledično pa tudi z inšpekcijskim nadzorom s strani IP, kjer bo treba vsakič znova ugotavljati, ali gre zares in izključno za slepe kamere. V nobenem primeru pa naj se niti slepih kamer ne namešča v prostore, kjer v skladu s 74. členom ZVOP-1 izvajanje videonadzora nasploh ni dovoljeno (npr. na straniščih)..

Prav tako opozarjamo, da za resnične, a izklopljene (ali okvarjene) kamere ni mogoče šteti za slepo kamero, in je zato pri teh treba spoštovati vse siceršnje pogoje za izvajanje videonadzora, podobno pa velja tudi za sistem, kjer je poleg nekaj delujočih tudi nekaj lažnih kamer.

Ali imajo posamezniki res pravico zahtevati posnetke videonadzornega sistema, češ da gre za njihove osebne podatke in ali moramo prekriti obraze drugih oseb? Ali jim to lahko zaračunamo, saj pridobivanje posnetkov pomeni za nas precejšnje stroške?

Odgovor: Da, vendar le do dela videoposnetka, ki se nanaša na njih.

Vsak posameznik ima na podlagi pravice do seznanitve iz 30. člena ZVOP-1 pravico, da od upravljavca videonadzora zahteva seznanitev z lastnimi osebnimi podatki, se pravi s tistim delom videonadzornega posnetka, na katerem je on. To v skladu s 3. točko navedenega člena vključuje tudi pravico zahtevati pridobitev kopije tega dela posnetka.

Posameznik mora v svojem zahtevku ustrezno navesti podatke, na podlagi katerih je - v skladu s pogoji iz 2. točke 6. člena ZVOP-1 (se pravi, brez povzročanja velikih stroškov, nesorazmerno velikega napora oz. brez porabe veliko časa) – možno identificirati tisti del posnetka, ki se nanaša nanj. To bo praviloma pomenilo, da mora, vsaj okvirno navesti, katerim kameram je bil izpostavljen, kdaj, ter podati okvirni opis svoje podobe, oblačil, vozila, št. registrske tablice . oz. ustrezno referenčno fotografijo.

Glede stroškov pojasnujemo, da lahko upravljavec videonadzora zaračuna zgolj materialne stroške v zvezi s posredovanjem relevantnega dela videoposnetka, se pravi, stroške nosilca za hrambo zadevnega dela izseka, ter še morebitne stroške pošiljanja po pošti (Pravilnik o zaračunavanju stroškov pri izvrševanju pravice posameznika do seznanitve z lastnimi osebnimi podatki (Uradni list RS, št. 85/07 in 5/12, glej <http://bit.ly/1FmZfHv>).

4 VIDEONADZOR DOSTOPA V URADNE SLUŽBENE OZIROMA POSLOVNE PROSTORE (75. člen ZVOP-1)

Z razvojem in cenitvijo videonadzorne opreme, je njena raba postala vedno bolj pogosta tudi v podjetjih in drugih organizacijah. Nedavna domača študija⁴ tako kaže, da znaten delež slovenskih podjetij uporablja vsaj nekatera sredstva za varovanje, med njimi v največji meri ravno videonadzor (17%) in alarmne naprave (17%), sicer pa še sisteme za kontrolo dostopa in delovnega časa (15%), sisteme za požarno varnost (13%) ali fizično varovanje (13%). Pri tem jih večina (75%) vsaj deloma uporablja zunanje izvajalce (kot pogodbene obdelovalce). Specifično videonadzor uporabljajo predvsem za potrebe zagotavljanja varnosti (69%), v vidnem delu pa še za nadzor poslovnih procesov (31%). Njegov največji prispevek vidijo v odvrčanju potencialnih kršiteljev (preventivna funkcija), medtem ko je razreševanje preteklih varnostnih incidentov (kurativna funkcija) na drugem mestu. V zvezi s tem velja poudariti, da večina v študijo vključenih podjetij (64%) še ni bila deležna vloma ali tatvine, še tretjina (32%) pa je izjavila, da gre kvečjemu za redke in izolirane primere. Zgolj odstotek podjetij poroča o rednih težavah z vlomilci oz. tatovi, ki jih temu primerno tudi sistematično rešujejo z videonadzorom. Od ostalih posledic videonadzora pa podjetja navajajo še povečan občutek varnosti za zaposlene na eni strani, na drugi strani pa spremenjeno (»bolj previdno«) obnašanje zaposlenih zavoljo videonadzora oz. celo njihovo odkrito priznanje, da uvedbo videonadzora dojemajo kot poseg v njihovo zasebnost.

Pravna ureditev videonadzora na delovnem mestu v ZVOP-1 upošteva te momente tako, da omejuje uvedbo videonadzora na ustrezno utemeljene primere. Pri tem ločuje dve različni situaciji. 75. člen ZVOP-1 ureja pogoje za uvedbo videonadzora dostopa v poslovne prostore, 77. člen pa nadzor samih prostorov. Pri tem so zavoljo večjega posega v zasebnost zaposlenih v drugem primeru pogoji za uvedbo takšnega nadzora bistveno strožji.

Videonadzor dostopa v uradne službene oziroma poslovne prostore se skladno z določbami 75. člena ZVOP-1 lahko izvaja, če je to potrebno:

- za varnost ljudi ali premoženja,
- zaradi zagotavljanja nadzora vstopa ali izstopa v ali iz službenih oziroma

⁴ Marko Potokar, Sanja Androić, Video nadzor in korporativna varnost, revija Varstvoslovje, letnik 16, št. 2.

- poslovnih prostorov, ali
- če zaradi narave dela obstaja možnost ogrožanja zaposlenih.

Odločitev o uvedbi videonadzora sprejme pristojni funkcionar, predstojnik, direktor ali drug pristojen oziroma pooblaščen posameznik osebe javnega sektorja ali osebe zasebnega sektorja. V svoji odločitvi, ki mora biti sklenjena v pisni obliki, mora ustrezno razložiti razloge za uvedbo videonadzora za vsako nameščeno video kamero posebej. Kamere, ki zaradi svojega položaja že očitno niso namenjene kontroli dostopa, tako ne morejo biti postavljene na tej podlagi, če pa so, jih je treba odstraniti. Potreba po varovanju ljudi in premoženja mora biti izkazana, zlasti tako, da se kamere namesti pred dele poslopja, kjer se nahaja premoženje večje vrednosti (npr. skladišče) ali ki jih je sicer treba varovati (npr. zaradi nahajanja tajnih podatkov). Prav tako (glej pogosta vprašanja spodaj) takšnega videonadzora ni dovoljeno postaviti izključno zaradi kontrole izrabe delovnega časa, ker ima delodajalec za ta namen praviloma na voljo številne in bistveno manj invazivne metode.

Z drugimi besedami, predstojnik osebe javnega ali zasebnega sektorja mora vsakič, ko namerava uvesti ali dopolniti videonadzor, oceniti z vidika načela sorazmernosti, ali ga je res potrebno uvesti, in to obrazložiti v pisni odločitvi. Če bo izvajanje videonadzora zaupano zunanji organizaciji (npr. varnostni službi ali upravniku najetih prostorov), mora s to organizacijo skleniti še ustrezno pogodbo o pogodbeni obdelavi (11. člen ZVOP-1) ter v njej opredeliti vsa vprašanja v zvezi z videonadzorom. O izvajanju videonadzora pa mora tudi pisno obvestiti vse zaposlene, ki opravljajo delo v nadzorovanem prostoru.

Alternativno se uvedba videonadzora dostopa lahko določi že z zakonom ali s predpisom, sprejetim na njegovi podlagi. Takšno ureditev določata npr. Zakon o igrah na srečo (ZIS) za kontrolo dostopa v igralnice (78. člen); ali Zakon o tajnih podatkih (ZTP), preko pripadajočih podzakonskih predpisov⁵ za videonadzor vhodov v stavbe, ki vsebujejo upravna območja.

Pri sprejemu odločitve o uvedbi videonadzora je potem treba upoštevati še določene omejitve, ki preprečujejo razširitev rabe sistema še na druge namene (t.i. function creep).

⁵ Uredba o varovanju tajnih podatkov (Uradni list RS, št. 74/05, 7/11 in 24/11 - popr., glej) in na njej temelječi Sklep o določitvi pogojev za varnostnotehnično opremo, ki se sme vgrajevati v varnostna območja (Uradni list RS, št. 94/06, glej).

Ker so v praksi poslovni prostori velikokrat v isti stavbi s stanovanjskimi enotami, mora izvajalec videonadzora paziti, da se videonadzor izvaja tako, da ne prihaja do snemanja notranjosti stanovanjskih stavb ali vhodov v stanovanja. Navedena določba je bila v ZVOP-1 prenesena iz francoske prakse in jo je treba pri uvedbi nadzora v večnamenskih objektih, ki vsebujejo tako poslovne kot stanovanjske prostore, dosledno spoštovati.

Zbirka osebnih podatkov v zvezi z nadzorom dostopa v uradne službene oziroma poslovne prostore lahko vsebuje posnetek posameznika (slika oziroma glas), datum in čas vstopa in izstopa iz prostora, lahko pa (ob integraciji s sistemi za kontrolo dostopa) tudi osebno ime posnetega posameznika, naslov njegovega stalnega ali začasnega prebivališča, zaposlitev, številko in podatke o vrsti njegovega osebnega dokumenta ter razlogu vstopa, če se navedeni osebni podatki zbirajo poleg ali s posnetkom videonadzornega sistema. Osebni podatki oz. posnetki iz te zbirke se lahko hranijo največ eno leto po nastanku, nato se zbrisejo, če področni zakon ne določa drugače.

4.1 ODGOVORI NA POGOSTA VPRAŠANJA

Vprašanje: Ali je lahko obvestilo o izvajanju videonadzora dostopa v uradne službene oziroma poslovne prostore objavljeno v pravilniku o zavarovanju osebnih podatkov?

Odgovor: Da, vendar takšno obvestilo ne zadosti zakonski zahtevi.

Takšno obvestilo se bo namreč štelo le kot del pravilnika, ne pa tudi kot obvestilo v smislu 74. člena ZVOP-1. Posebno obvestilo je še vedno treba objaviti.

Vprašanje: Ali je videonadzor dostopov v službene oziroma poslovne prostore dopustno namestiti oziroma ga uporabiti izključno zaradi kontrole evidentiranja delovnega časa? Ali lahko te posnetke uporabimo za dokazovanje goljufanja pri evidentiranju delovnega časa?

Odgovor: Da.

Upravljavci lahko pod pogoji iz 75. člena ZVOP-1 izvajajo videonadzor dostopa v uradne službene oziroma poslovne prostore tudi tako, da kamere zajamejo registracijski terminal za evidentiranje delovnega časa. Posnetki videonadzornega sistema se lahko uporabijo tudi za dokazovanje morebitnih kršitev pravil glede evidentiranja delovnega časa, saj gre za uporabo v okviru dopustnih namenov izvajanja videonadzora dostopa v uradne službene oziroma poslovne prostore.

Vprašanje: Podjetje ima prostore v pritličju stanovanjskega kompleksa, pri čemer je vhod skupen s tistim za prebivalce kompleksa. Kakšni so pogoji za uvedbo kontrole dostopa pri tem glavnem vhodu?

Odgovor: Ker gre pri tem hkrati za dostopa v poslovne in stanovanjske prostore, je treba poleg pogojev po 75. členu ZVOP-1 izpolniti še pogoje po 76. členu (videonadzor v večstanovanjskih stavbah), zlasti glede potrebnega soglasja lastnikov vsaj 70 odstotkov solastniških deležev.

V takih primerih IP priporoča, da izvedbo videonadzora organizira upravnik stavbe.

5 VIDEONADZOR DELOVNIH PROSTOROV

(77. člen ZVOP-1)

Kot že poudarjeno v prejšnjem razdelku, gre v danem primeru za snemanje delavcev v samih delovnih prostorih, kar po mnenju vlade v predlogu ZVOP-1 predstavlja večji poseg v zasebnost posameznikov⁶. Pri tem predlagatelj izpostavlja mednarodno sodno prakso, ki določa, da »morajo biti pravice zaposlenega, ki je v prvi vrsti človek in ne zgolj delavec, spoštovane. Tudi na delovnem mestu ima vsakdo pravico do določene stopnje avtonomije. Podjetja ali druge ustanove ne smejo biti mesta, kjer bi delodajalci arbitrarno in brez omejitev izvajali svoje diskrecijske pravice; ne smejo postati okolja totalnega nadzora, kjer temeljne človekove pravice nimajo veljave«⁷.

Posledično je zakonodajalec določil bistveno strožje pogoje za uvedbo videonadzora delovnih prostorov. Namen tega člena je, prav »varovanje zasebnosti posameznikov, ki obstaja tudi v delovnih prostorih in se v njo ne sme nesorazmerno posegati«.

Po določbi 1. odstavka 77. člena ZVOP-1 je možno opravljanje videonadzora znotraj delovnih prostorov le v izjemnih primerih, kadar je to nujno potrebno zaradi varnosti ljudi ali premoženja, ali pa, če je treba varovati tajne podatke stopenj tajnosti tajno ali strogo tajno ter poslovno skrivnost, teh namenov pa ni možno doseči z milejšimi sredstvi. Navedeni standard "nujno potrebno" se torej razlikuje od standarda "potrebno" v 1. odstavku 75. člena ter v 2. odstavku 76. člena tega zakona.

Posledično mora izvajalec videonadzora v vsakem primeru izrecno ugotoviti, ali obstaja milejši ukrep, ki bi omogočal, da zaposlenine bi bili podvrženi snemanju, torej, ali je uvedba videonadzora zares sorazmerna v ožjem smislu. Izvajalec pa se mora še pred uvedbo posvetovati z reprezentativnim sindikatom o nujnosti uvedbe takšnega videonadzora, če tak sindikat pri njem obstaja. V vsakem primeru pa mora delavce še pred začetkom izvajanja

⁶ Glej vladni predlog ZVOP-1. <http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C1256E66003A215A&db=konzak&mandat=III>

⁷ Glej sodbi Kasacijskega (Vrhovno) sodišča Republike Francije iz oktobra 2001 v primeru S.A. Nikon France v. Frédéric Onof in Evropskega sodišča za človekove pravice iz junija 1997 v zadevi Halford proti Združenemu kraljestvu.

videonadzora pisno obvestiti o tem, da bo začel izvajati videonadzor.

IP dodaja, da je vprašanje varstva zasebnosti v razmerju delodajalec – delojemalec treba reševati vsakokrat od primera do primera, saj se v tem vprašanju sooča več nasprotujočih si interesov – na eni strani interes delodajalca, ki ima pravico do oblasti nad svojimi sredstvi (torej tudi pravico, da jih nadzira), na drugi strani pa je zakoniti interes zaposlenega, ki utemeljeno pričakuje določeno stopnjo zasebnosti in delno samostojnost ter zaupnost tudi na delovnem mestu. Pri varovanju premoženja delodajalca je treba upoštevati tudi pravico do zasebnosti, zato se varovanja premoženja delodajalca ne more izvajati na način, ki bi posamezniku na delovnem mestu povsem odvzel pravico do zasebnosti. Po drugi strani pa pretirano opravičevanje pravice do zasebnosti ne more privesti do položaja, ko bi se s tem povsem izključila tudi pravica do varovanja premoženja delodajalca. Navsezadnje gre za dve ustavni pravici (35. člen (in dalje) Ustave RS – pravica do zasebnosti; 67. člen Ustave RS – lastnina).

Primer napačne presoje tega ravnotežja je IP opredelil v enem od svojih inšpekcijskih primerov: »V skladu z navedenim Pooblaščenec ugotavlja, da je zavezanec, s tem ko je videonadzorne kamere postavil na način, da je neposredno in neprestano snemal posameznike, nedvomno posegel v njihovo zasebnost. S takšno namestitvijo omenjenih kamer je zavezanec kršil načelo sorazmernosti, saj je osebne podatke (kar fizična podoba posameznika nedvomno je) obdeloval na način, ki po obsegu ni bil primeren za namen, ki ga je navedel za uvedbo videonadzora – varovanje premoženja. Ta namen bi namreč lahko dosegel z milejšimi sredstvi. Glede na to, da je namen, za katerega se izvaja videonadzor na delovnih mestih, mogoče doseči z milejšimi sredstvi, je zavezanec z izvajanjem videonadzora z v izreku te odločbe navedenimi kamerami kršil tisti del 1. odst. 77. člena ZVOP-1, ki določa, da se videonadzor uvede, če katerega od navedenih namenov ni mogoče doseči z milejšimi sredstvi. Nadzornik poudarja, da v konkretnem primeru vidi milejši ukrep v tem, da se zaščiti integriteta posameznikov (zaposlenih) na način, da se videonadzorne kamere izklopijo med delovnim procesom, katerega časovni okvir določi delodajalec. V času delovnega procesa se namreč v nadzorovanih prostorih nahaja več oseb (zaposlenih), tako je s tega vidika manjša možnost za morebitne odtujitve opreme, kot bi bila v primeru, ko v prostoru ni nikogar. Prav tako se med delovnim procesom ne bo izvajal psihični pritisk na zaposlene, ki delajo v nadzorovanih delovnih prostorih, na kar opozarja sindikat. Takšna rešitev pa po drugi strani omogoča zavezancu,

da kljub temu varuje svojo tehnično opremo v času, ko so odtujitve najbolj možne; torej v času, ko se v prostorih ne izvaja delovni proces.«

Dodajamo, da se videonadzor na delovnem mestu lahko izvaja le glede tistih delovnih prostorov, kjer je treba varovati interese, navedene v prejšnjem odstavku, praviloma v prostorih, kjer se ravna s premoženjem ali informacijami večje vrednosti. Izrecno pa je prepovedano izvajati videonadzor v delovnih prostorih izven delovnega mesta, zlasti v garderobah, dvigalih in sanitarnih prostorih.

Ob upoštevanju zgoraj pojasnenih strogih pogojev za izvajanje videonadzora znotraj delovnih prostorov je videonadzor praviloma dopustno izvajati npr. v trgovinah, v skladiščih, na mestih v proizvodnji, kjer obstaja velika verjetnost odtujitve predmetov ali povzročitve večje škode, na bančnih okencih, nad blagajnami v gostinskih obratih, na delovnih mestih, kjer se posluje z gotovino, na mestih, kjer se hranijo tajni, občutljivi ali drugi zaupni osebni podatki, pri čemer morajo biti kamere usmerjene na nosilce takšnih podatkov in ne na zaposlene, ipd. Ni pa videonadzora dopustno izvajati npr. v jedilnicah, čajnih kuhinjah, in v običajnih pisarnah, kjer delajo zaposleni.

Na področju obrambe države, obveščevalno-varnostne dejavnosti države in varovanja tajnih podatkov veljajo določene izjeme, in sicer izvajalec ni dolžan vnaprej obveščati zaposlenih in se tudi ni dolžan vnaprej posvetovati z njihovim reprezentativnim sindikatom.

5.1 ODGOVORI NA POGOSTA VPRAŠANJA

Vprašanje: Ali je dovoljeno, da delodajalec – ob sicer postavljenih obvestilih o izvajanju videonadzora – izvaja snemanje zaposlenih na način, da zaposleni ne vedo, kje so nameščene kamere?

Odgovor: ZVOP-1 delodajalcu sicer ne nalaga dolžnosti predstavitve natančnih lokacijah vseh kamer, mora pa upoštevati vse pogoje iz 74. , 75. oziroma 77. člena ZVOP-1. Ključno je torej, da zaposleni ve, da se nahaja v videonadzorovanem območju.

Namen obvestila iz 74. člena je torej predvsem v tem, da je posameznik seznanjen, da se izvaja videonadzor ter kje (v katerih prostorih oz. na katerih mestih) se izvaja videonadzor. Zato sama po sebi taka videokamera ne bi bila sporna, če bi bila postavljena na takšen način, ki je posamezniku pričakovano. Vendar bi moral delodajalec tudi v tem primeru – ko gre za poslovne oz. službene prostore – o takšni postavitvi obvestiti zaposlene. Če tega ni storil, kamere pa so postavljene na način, da snemajo dostop v uradne službene oziroma poslovne prostore, krši določila zgoraj navedenega 75. člena ZVOP-1 v delu, ko bi moral zaposlene pisno obvestiti o uvedbi videonadzora. Delodajalec bi storil prekršek tudi v primeru, če kamere namesti na način, da te snemajo delovni prostor, pa se pred tem (poleg pisnega obvestila zaposlenim) ni posvetoval tudi z reprezentativnim sindikatom.

Če delodajalec ne krši ničesar od zgoraj navedenega, lahko torej postavi kamere tudi tako, da se jih sicer ne vidi, vendar pod pogojem, da je predhodno določil območje obsega videonadzora in zaposlene obvestil o videonadzoru, oz. se v primeru videonadzora znotraj delovnih prostorov, tudi posvetoval z reprezentativnim sindikatom. IP pa posebej poudarja, da delodajalec ne sme postaviti kamer v prostorih, kjer je videonadzor izrecno prepovedan. ZVOP-1 kot takšne prostore določa zlasti garderobe, dvigala in sanitarne prostore.

Vprašanje: Ali lahko delodajalec v primeru suma kraje s strani zaposlenih namesti prikriti videonadzor, v smislu, da zaposlene z njim sploh ne poznajo?

Odgovor: Zgolj izjemoma in ob upoštevanju določenih pogojev.

ZVOP-1 ureja videonadzor na način, da za njegovo izvajanje sicer ni potrebno izrecno soglasje snemanih, morajo pa biti o njem obveščeni, da lahko prilagodijo svoje vedenje in ravnanje oz. se lahko v posameznih primerih, tudi ognejo prostorom, kjer se takšen videonadzor izvaja (t.i. opt-out). Pravočasna in ustrezna seznanjenost z videonadzorom je zato ključni element njegove zakonitosti in sorazmernosti.

Za odstop od tega pogoja morajo biti zato podani tehtni in prepričljivi razlogi, predvsem pa je to dovoljeno le izjemoma. Kot je izpostavilo Evropsko sodišče za človekove pravice v zadevi KÖPKE proti Nemčiji, glej [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-101536#{"itemid":\["001-101536"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-101536#{), je takšen nadzor lahko zakonit, če obstoji utemeljen sum storitve kaznivega dejanja s strani zaposlenega, če tega suma ni mogoče preveriti drugače ali vsaj ne brez velikih stroškov, naporov ali porabe časa, če se nadzor časovno, prostorsko in glede izpostavljenih oseb ustrezno omeji ter če se nastali posnetki uporabijo izključno za obravnavo navedenega kaznivega dejanja (v disciplinskem postopku, morebitnem sledečem sodnem postopku). Skratka, namen prikritega nadzora sme biti le v preiskavi konkretnega in resnejšega

incidenta, npr. dlje časa trajajoče evidentne kraje zaposlenih. Delodajalec mora pred odločitvijo za takšen korak preveriti druge možnosti preiskave primera. Priporočljivo je tudi, da izvedbo takšnega videonadzora zaupa zasebnemu detektivu oz. zunanji varnostni službi.

Vprašanje: Ali lahko kot delodajalec najamem družbo, ki se ukvarja s t.i. skrivnostnimi nakupi, ter ta snema delo zaposlenih?

Odgovor: Ne

V odnosu delodajalec – delavec je pogosto (če ne celo vedno) delodajalec močnejša stranka. Prav zato je treba striktno upoštevati določila Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1), tudi v delu, ko ta omejuje obdelavo osebnih podatkov zaposlenih. 1. odst. 48. člena tako določa, da se osebni podatki delavcev lahko zbirajo, obdelujejo, uporabljajo in dostavljajo tretjim osebam samo, če je to določeno s tem ali drugim zakonom, ali če je to treba zaradi uresničevanja pravic in obveznosti iz delovnega razmerja ali v zvezi z delovnim razmerjem. Določilo 1. odst. 48 člena ZDR-1 je treba brati skupaj z načelom sorazmernosti, ki v 3. členu ZVOP-1 določa, da morajo biti osebni podatki, ki se obdelujejo, ustrezni in po obsegu primerni glede na namene, za katere se zbirajo in nadalje obdelujejo.

V konkretnem primeru je namen jasen – preverjanje pravilnosti poslovanja zaposlenih ter njihov odnos do kupcev.

Najprej je treba ugotoviti, da gre v konkretnem primeru za videonadzor oseb in ne delovnih prostorov, kot to določa 77. člen ZVOP-1, ki v 1. alineji 1. odst. 77. člena ZVOP-1 natančno določa, kdaj in pod katerimi pogoji se videonadzor delovnih prostorov lahko uvede. Predvsem mora obstajati nujnost:

- za varnost ljudi ali premoženja;
- za varovanje tajnih podatkov;
- za varovanje poslovne skrivnosti.

Brez večjega napora se da ugotoviti, da nadzor zaposlenih in njihovega dela v okviru prikritih nakupov ni vsebovan v zgoraj naštetih namenih. Zato IP opozarja, da bi kakršnokoli prikrito snemanje, kot ga opisujete, pomenilo prekršek po ZVOP-1, lahko pa tudi kaznivo dejanje neupravičenega slikovnega snemanja po 149. členu Kazenskega zakonika.

IP posebej opozarja še na morebitni položaj, ko bi gospodarska družba izvajala takšen videonadzor v obliki pogodbenega obdelave. Delodajalec namreč nima pravice izvajati t. i. prikritih nakupov s pomočjo skrivnega snemanja zaposlenih. V skladu z načelom, da nihče ne more na drugega prenesti več pravic, kot jih ima sam, tako tudi delodajalec takšne pravice nima. To torej pomeni, da delodajalec ne more najeti pogodbenega obdelovalca z namenom, da bi ta zanj izvajal prikrite nakupe s pomočjo skrivnega snemanja, saj bi s tem bistveno presegel pravice, ki jih ima sam. S tem pa bi tvegala tudi prekrškovni in sodne postopke.

Vprašanje: Ali je dopustno uporabiti videonadzor na delovnem mestu izključno zaradi kontrole izrabe delovnega časa (npr. kdaj je delavec prisoten na delovnem mestu)?

Odgovor: Ne.

Takšen videonadzor je mnenju IP nedopusten, saj pretirano oziroma nesorazmerno posega v zasebnost zaposlenih. Izvajanje videonadzora znotraj delovnih prostorov je namreč z vidika določb 77. člena ZVOP-1 dopustno le v izjemnih primerih, to je takrat, kadar je to nujno treba za varnost ljudi ali premoženja ali za varovanje tajnih podatkov ter poslovne skrivnosti, pa tega namena ni mogoče doseči z milejšimi ukrepi. Navedeno pomeni, da bo moral delodajalec, ki se bo odločil za videonadzor delovnih prostorov, za vsako nameščeno kamero obrazložiti, zakaj je namestitev kamere oziroma izvajanje videonadzora v določenem prostoru nujno potrebno za varnost ljudi ali premoženja ali za varovanje tajnih podatkov ter poslovne skrivnosti.

Vprašanje: Ali je zaposlene dovoljeno snemati v raziskovalne namene brez njihovega dovoljenja?

Odgovor: Ne.

Glede na pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za zakonito izvajanje videonadzora,

sme delodajalec izvajati videonadzor nad zaposlenimi samo v primerih in pod pogoji, ki jih določa ZVOP-1. Razlog, ki ga navajate, torej "za raziskovalne namene", je preohlapen oziroma ni določen v zakonu. Zato ocenjujemo, da v primeru, da nastaja zbirka osebnih podatkov (predvsem da so zaposleni določeni oziroma določljivi), za tovrstno izvajanje video snemanja ni zakonske podlage.

Vprašanje: V šolski avli pred garderobnimi omaricami želimo uvesti videonadzor. Glede na to, da je videonadzor v garderobah prepovedan, v tem primeru pa ne gre za tipično zaprto garderobo, nas zanima, ali lahko pred garderobe, kjer se odlagajo le vrhnja oblačila in obutev, namestimo videonadzor?

Odgovor: Da.

3. odst. 77. člena ZVOP-1 določa, da je prepovedano izvajati videonadzor v delovnih prostorih izven delovnega mesta, zlasti v garderobah, dvigalih in sanitarnih prostorih.

Ne glede na navedeno, v primeru, ki ste ga opisali, ne gre za pojmovanje garderobe v smislu tretjega odstavka 77. člena ZVOP-1, prostora, ki je namenjen preoblačenju in je ločen od ostalih prostorov, temveč se garderobne omarice nahajajo v šolski avli, v njih pa se odlaga le vrhnja oblačila in obutev. Zaradi tega, se ta vrsta garderobe ne opredeljuje kot garderoba, v kateri je po določbah ZVOP-1 prepovedano izvajati videonadzor, kot je to npr. garderoba v sklopu šolske telovadnice, kjer je videonadzor strogo prepovedan. Videonadzor v vašem primeru torej lahko izvajate, vendar morate izvajanje videonadzora v celoti uskladiti s pogoji za njegovo zakonito izvajanje.

Vprašanje: ZVOP-1 zahteva, da se mora delodajalec pred uvedbo videonadzora delovnih prostorov posvetovati z reprezentativnim sindikatom. To sem kot delodajalec storil, vendar mi je sindikat podal negativno mnenje. Ali lahko videonadzor vseeno vzpostavim?

Odgovor: Da, če izpolnjujete ostale pogoje po 77. členu ZVOP-1.

ZVOP-1 v 5. odst. 77. člena določa, da se mora delodajalec zgolj posvetovati z reprezentativnim sindikatom, ne zahteva pa njegove privolitve. IP vseeno priporoča, da delodajalci upoštevajo mnenja in razloge sindikata in da se poizkuša najti skupno stališče glede nameravane uvedbe videonadzora.

Vprašanje: Želim uvesti videonadzor delovnih prostorov, vendar v naši družbi ni reprezentativnega sindikata. Kako je z obvezo glede posvetovanja z njim?

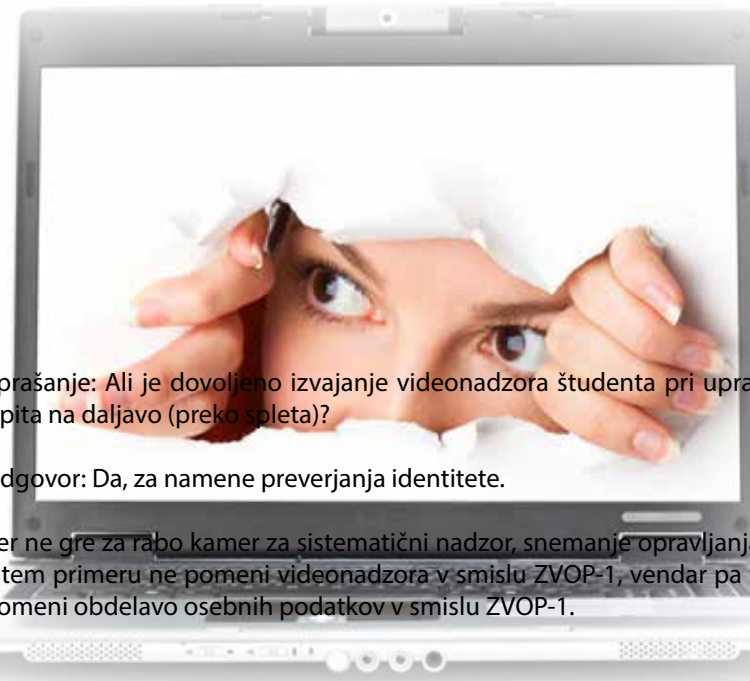
Odgovor: Če reprezentativnega sindikata nimate, se vam seveda ni treba posvetovati z njim. Svetujemo pa vam, da, če je mogoče, vseeno izvedete posvetovanje z vašimi zaposlenimi.

Vprašanje: Ali je dovoljeno izvajanje videonadzora v učilnicah pri opravljanju

izpitov in pri študiju?

Odgovor: Ne.

Videonadzor učilnic med izvajanjem pouka, študija oz. izpitov je, zavoljo intenzivnosti in trajnosti posega v zasebnost učencev in zaposlenih, po mnenju IP treba šteti kot obliko videonadzora delovnih prostorov. Posledično je v skladu z določbo 1. odstavka 77. člena ZVOP-1 mogoče videonadzor v učilnicah izvajati le v izjemnih primerih, kadar je to nujno potrebno zaradi varnosti ljudi ali premoženja, in teh namenov ni možno doseči z milejšimi sredstvi. Navedene pogoje pa bo v učnem okolju, kjer je zagotovljena stalna prisotnost pedagoških delavcev, težko izkazati.

Vprašanje: Ali je dovoljeno izvajanje videonadzora študenta pri upravljanju izpita na daljavo (preko spleta)?

Odgovor: Da, za namene preverjanja identitete.

Ker ne gre za rabo kamer za sistematični nadzor, snemanje opravljanja izpita v tem primeru ne pomeni videonadzora v smislu ZVOP-1, vendar pa vseeno pomeni obdelavo osebnih podatkov v smislu ZVOP-1.

Glede na določbe 4. odstavka 9. člena ZVOP-1 je v konkretnem primeru dopustno obdelovati videoposnetke študentov, za namen preverjanja njihove identitete pri opravljanju izpita. Študent ima obveznosti, ki jih mora opraviti v okviru študija, in nedopustno je, da te obveznosti namesto posameznega študenta opravi kdo drug. Dolžnost oziroma obveznost fakultete pri tem je, da vedno preveri identiteto študenta in zagotovi, da bo izpit dejansko opravljal on in ne nekdo drug namesto njega.

Glede snemanja prostora IP pojasnjuje, da to vprašanje presega pravico do varstva osebnih podatkov in bolj sodi v domet širšega varstva pravic zasebnosti. Vsekakor pa ob primerjavi s tradicionalnimi načini opravljanja izpitov (v prostorih fakultete ob prepovedi pogovarjanja med študenti) lahko zaključimo, da fakulteta v zasebnost študentov ne posega prekomerno, če v času opravljanja izpita zahteva snemanje »prostora, kjer študent opravlja izpit« (torej, če študentu prepusti izbiro prostora, kjer bo opravljal izpit in ki ga bo, posledično, moral posneti).

Da pa bi fakulteti zakonito posredovali osebne podatke oseb, ki vstopijo v prostor med opravljanjem spletnega izpita, morate pridobiti osebno privolitev vsakega posameznika.

Vprašanje: Ali je dovoljeno postaviti spletno stran, ki bi s pomočjo spletne kamere prikazovala dogajanje v lokalu?

Odgovor: Ne, razen če so bili obiskovalci in zaposleni v lokalu o tem izrecno in nedvoumno obveščeni (npr. z ustreznim napisom na vhodu) in s svojim vstopom v lokal tudi nedvoumno dajejo soglasje za takšno rabo posnetkov.

V takih primerih je potrebno ločiti videonadzor, ki ga ureja ZVOP-1 in je namenjen varnosti ljudi in premoženja, od snemanja dogajanja v lokalu za druge namene (npr. zaradi zagotavljanja zanimivih vsebin za gledalce, kot je to pri TV ali resničnostnih šovih). V slednjem primeru je že samo bistvo izkušnje v lokalu povezano s tem, da se vse dogajanje tam snema in javno objavlja oz. izpostavlja. Zaposleni in obiskovalci so s prisotnostjo kamer dobro seznanjeni in ji (očitno) ne nasprotujejo, zato je ni mogoče govoriti o nesorazmernem posegu v njihovo zasebnost.

V vseh ostalih primerih pa je treba izhajati predvsem iz 1. odstavka 77. člena ZVOP-1, ki strogo zamejuje namen videonadzora na primere, ko je to nujno potrebno zaradi varnosti ljudi ali premoženja, in teh namenov ni možno doseči z milejšimi sredstvi. Oddajanje posnetkov na internet samo še veča intenzivnost posega, pri čemer pa bo težko utemeljiti, kako se z objavo žive slike prispeva k navedenim namenom. Zato IP opozarja, da bo upravljavec videonadzora v takšnih in temu podobnih primerih izredno težko preстал morebitni inšpekcijski test razlogov za uvedbo videonadzora po ZVOP-1.

Takšna objava posnetkov bo dopustna le, če bodo podani dodatni nameni (kot zgoraj pri televizijskem šovu) in bo hkrati tudi izkazano, da so zaposleni in obiskovalci z njimi nedvoumno seznanjeni oz. so v njih tudi privolili.

Vprašanje: Ali lahko videonadzorna kamera na blagajni snema tudi PIN kode?

Odgovor: Ne.

Trgovske družbe nimajo pravice do obdelave PIN kode in je torej ne bi smele imeti v svojih zbirkah osebnih podatkov (konkretno videonadzornih posnetkov), saj je možnost zlorabe velika. Kamere, ki so namenjene varovanju premoženja in verjetno nadzoru dela blagajnikov in blagajničark v rokovanju z gotovino, bi morale torej v skladu z načelom sorazmernosti biti postavljene tako, da ne snemajo terminalov oz. ozkega področja tipkovnice, v katere kupci vtipkajo svoje PIN kode, ali pa je treba na te terminale namestiti oviro, ki prepreči snemanje kamer na področje vpisa PIN kode.

6 VEČSTANOVANJSKE STAVBE IN VIDEONADZOR (76. člen ZVOP-1)

Videonadzor v večstanovanjski stavbi je možno uvesti le, če solastniki ali etažni lastniki ocenijo, da obstaja verjetnost ogrožanja življenja ali telesa posameznikov oziroma nastanka premoženjske škode.

Razlogi za uvedbo videonadzora po tem členu so ožji (in strožji) kot pri uvedbi videonadzora dostopa v uradne službene oziroma poslovne prostore po 75.

členu ZVOP-1. Zakonodajalec je namreč precenil, da gre pri večstanovanjskih stavbah za hujši poseg v zasebnost posameznikov in v njihovo varstvo osebnih podatkov oziroma informacijsko zasebnost po 35. oz. 38. členu Ustave Republike Slovenije. Nadzoruje se prihod in vedenje posameznikov ob prihodu do domačega stanovanja, ki je močnejše varovano od delovnega mesta.

V 1. odstavku 76. člena ZVOP-1 je tako določeno, da je za uvedbo videonadzora v večstanovanjski stavbi potrebna pisna privolitev solastnikov, ki imajo v lasti več kot sedemdeset odstotkov solastniških deležev. Odločitev za to dokaj visoko stopnjo soglasja v tem zakonu temelji na tem, da gre za dokaj močan poseg v zasebnost posameznikov in je torej treba pridobiti čim širše soglasje.

Videonadzor v večstanovanjski stavbi se lahko uvede le, kadar je to potrebno zaradi varnost ljudi in premoženja, v primerjavi z nadzorom na delovnem mestu, pa so podane še nekatere dodatne omejitve:

- nadzoruje se lahko le dostop do vhodov in izhodov večstanovanjskih stavb ter skupne prostore stavbe; opredelitev skupnih prostorov večstanovanjske stavbe izhaja iz Stanovanjskega zakona (Uradni list RS, št. 69/03 s spremembami, glej <http://bit.ly/1ydYMQm>), ki v prvem odstavku 5. člena kot skupne prostore določa: stopnišča, vhodne vetrolove, hodnike, kolesarnice, pralnice, sušilnice, skupne kleti, zaklonišča, [...], prostore za odlaganje odpadkov in druge prostore, ki so namenjeni skupni rabi etažnih lastnikov (dovozi, klančnine in podobno) ter zemljišče, na katerem stoji stavba;
- ne sme se nadzorovati vhodov v posamezna stanovanja; podobno kot pri 77. členu se ne sme nadzorovati tudi dvigala v večstanovanjski stavbi;
- ne sme se nadzorovati hišniškega stanovanja ter delavnice za hišnika.

Prav tako je prepovedano omogočiti ali izvajati sprotno ali naknadno pregledovanje posnetkov videonadzornega sistema preko interne kabselske televizije, javne kabselske televizije, interneta ali s pomočjo drugega telekomunikacijskega sredstva, ki lahko prenaša te posnetke, tako da bi lahko stanovalci neomejeno in sproti spremljali posnetke s kamer. Določba izvira kot odgovor na sporno prakso, ko je inštalater videonadzornega sistema tega na željo nekaterih stanovalcev priklopil še na interni kabselski sistem v bloku ter s tem nekaterim stanovalcem omogočil enostaven nadzor nad prihodi in odhodi iz stavbe.

6.1 ODGOVORI NA POGOSTA VPRAŠANJA

Vprašanje: V našem bloku so pogoste kraje, občasno se srečamo tudi s primeri vandalizma in poškodovanja skupne in zasebne lastnine. Ali lahko uporabljamo videonadzor vhoda v večstanovanjsko stavbo?

Odgovor: Videonadzor v večstanovanjskih stavbah je primarno namenjen varovanju premoženja in se lahko uvede ob izpolnjenih predpostavkah iz 74. in 76. člena ZVOP-1.

Pod pogoji za zakonito izvajanje videonadzora, ki jih določa ZVOP-1, lahko stanovalci uvedejo videonadzor na vhodu večstanovanjske stavbe. Videonadzor lahko seveda izvajajo stanovalci sami, lahko pa za izvajanje pooblastijo kakšno podjetje, npr. upravljavca stavbe ali pooblaščenega varnostno podjetje. ZVOP-1 dopušča možnost izvajanja videonadzora tudi preko računalnika, na katerem se hranijo posnetki, do katerih bodo dostopale le za to pooblaščen osebe (npr. eden ali več konkretno pooblaščenih stanovalcev ali pooblaščen oseba pogodbenega obdelovalca) seveda pod določenimi pogoji. Na tak način bodo stanovalci tudi zagotovili varovanje ljudi in premoženja v večstanovanjski stavbi skladno z določbami ZVOP-1. Zato je pomembno, da je upravljavec videonadzornega sistema jasno določen.

Videonadzor sicer lahko izvajajo stanovalci sami,, vendar pa ga v praksi najpogosteje izvajajo za to usposobljena in registrirana varnostna podjetja. Ta nameščajo in upravljajo videokamere v imenu in za račun svojih strank, torej upravljavcev osebnih podatkov, ki po določbi 11. člena ZVOP-1 (ta) posel lahko predajo pogodbenim obdelovalcem. Upravljavci osebnih podatkov lahko namreč posamezna opravila v zvezi z obdelavo osebnih podatkov s pogodbo zaupajo pogodbenemu obdelovalcu. Pogodbeni obdelovalec mora biti registriran za tako dejavnost in tudi zagotavljati ustrezne postopke in ukrepe iz 24. člena ZVOP-1. S tem so mišljeni organizacijski, tehnični in logično-tehnični postopki in ukrepi za varovanje osebnih podatkov, preprečevanje nepooblaščenega uničevanja podatkov, njihova sprememba ali izguba ter nepooblaščen obdelava osebnih podatkov.

Vprašanje: Ali je takšno kamero dovoljeno usmeriti tudi na skupno parkirišče?

Odgovor: Da, a le, če je parkirišče skupno in če je na zemljišču, ki je v (so)lasti stanovalcev.

Parkirišče, ki je na delu zemljišča, ki ima svojo parcelno številko in je določeno kot sestavni del stanovanja (tj. odmerjeno parkirno mesto), pa se šteje za del stanovanja in ni predmet videonadzora po tej določbi. Prav tako ni dovoljeno izvajati videonadzora morebitnih javnih parkirnih površin v neposredni bližini stavbe.

Vprašanje: Ali je raba video domofona dopustna?

Odgovor: Da.

4. odst. 76. člena določa, da je prepovedano omogočiti ali izvajati sprotno ali naknadno pregledovanje posnetkov videonadzornega sistema preko interne kableske televizije, javne kableske televizije, interneta ali s pomočjo drugega telekomunikacijskega sredstva, ki lahko prenaša te posnetke. S tem zakon onemogoča preprost prikriti nadzor nad vsemi prihodi in odhodi iz stavbe z uporabo televizije ali računalnika. Zaradi široke prakse priklapljanja videonadzornih kamer na takšne sisteme in nemožnosti nadzora nad uporabo posnetkov, je zakonodajalec prenos slike v te sisteme izrecno prepovedal.

V primeru uporabe videofona, pa bo živi posnetek praviloma viden le tistemu stanovalcu, h kateremu je namenjen obiskovalec stavbe, in še to le za določen čas po sprožitvi snemanja (pritisku na zvonec ali podoben gumb). Nevarnosti nadzora s strani drugih stanovalcev torej ni.

V skladu z vsem navedenim video domofon ne sodi v sisteme, ki se štejejo za videonadzor, zato uporabe video domofona ZVOP-1 ne ureja. Domofon ima povsem drugo funkcijo (funkcijo prepoznave obiskovalca, ki želi vstopiti), in ne funkcije ohranjanja posnetkov videonadzornega sistema za potrebe varovanja ljudi in premoženja, ki jih pooblaščen osebe ob kakšnem škodnem dogodku seveda lahko pregledajo in uporabijo kot dokaz.

Vprašanje: V stavbah z izvajanjem videonadzora, ali so stanovanjskih stanovanjani

Odgovor:

74. člen ZVOP-1 je splošno določil, da se je po kateri bi bilo upravljavcu osebnih podatkov omogočeno, da obvestila ne postavi. Četudi so bili vsi stanovalci v večstanovanjski hiši seznanjeni z izvajanjem videonadzora, pa je treba opomniti tudi na uporabnike te stavbe, ki z izvajanjem videonadzora morda niso bili seznanjeni. Sem sodijo predvsem obiskovalci, ter kasnejši najemniki in kupci stanovanj, ki z izvirno odločitvijo o uvedbi videonadzora prav tako niso bili seznanjeni.

7 DRUGE OBLIKE VIDEONADZORA

Napredek tehnike na področju video kamer in snemalnikov je povzročil izjemen porast videonadzora. To pomeni, da obstajajo tudi take oblike videonadzora, ki jih ni mogoče izrecno uvrstiti h kateremu od treh členov in ki jih je zato treba obravnavati po splošnih določbah ZVOP-1 o videonadzoru (74. člen) oz. nasploh po ostalih določbah ZVOP-1. Prav tako obstajajo številne uporabe video kamer, ki jih, predvsem z avtozvojnimi in namenske rabe, sploh ni mogoče šteti za videonadzor, imajo pa še vedno pomemben vpliv na zasebnost posameznikov, ki so jim izpostavljeni.

Že historično so med večjimi uporabniki videonadzornih rešitev vlade in njihovi organi, zlasti policija in reševalci. Leta 2013 sprejeti Zakon o nalogah in pooblastilih policije (Uradni list RS, št. 15/13, glej <http://bit.ly/1vbYHb>, v nadaljevanju ZNPPol) tako v 113. členu vsebuje široko klavzulo o uporabi »tehničnih sredstev za fotografiranje ter video in avdio snemanje« pri izvajanju policijskih pooblastil. To vključuje dostope do obstoječih javnih oz. zasebnih videonadzornih sistemov (npr. na križiščih), uporabo prenosljivih kamer, uporabo video kamer na helikopterjih, uporabo telesnih (angl. body-worn) kamer za dokumentiranje izvajanja uradnih nalog, v zadnjem času pa tudi uporabo kamer na t.i. brezpilotnih letalnikih (dronih). IP pri tem ostaja na stališču, da mora za takšno uporabo snemalnih naprav obstajati veljavna pravna podlaga, ter da je naprave treba uporabljati v skladu z načelom sorazmernosti, se pravi takrat, ko je to res primerno, nujno in učinkovito.

Prav tako je, zlasti z avtozvojnimi cenitve tovrstnih naprav, prišlo do porasta zasebnega videonadzora na stanovanjskih objektih, v avtomobilih in drugih prevoznih sredstvih, ter na osebi posameznika. V teh primerih je snemanje izvzeto iz ureditve po ZVOP-1 pod pogoji iz 1. odstavka 7. člena ZVOP-1, torej, če je namenjeno izključno za osebno uporabo, družinsko življenje ali za druge domače potrebe.

7.1 ODGOVORI NA POGOSTA VPRAŠANJA

Vprašanje: Videonadzor izvajam doma in snemam zgolj svojo posest. Moram objaviti obvestilo?

Odgovor: Ne, če res snemate zgolj svojo posest.

1. odst. 7. člena ZVOP-1 določa, da se ta zakon (torej ZVOP-1) ne uporablja za obdelavo osebnih podatkov, ki jo izvajajo posamezniki izključno za osebno uporabo, družinsko življenje ali za druge domače potrebe.

V primeru, ko gre samo za nadzor nad posestjo posameznika (npr. stanovanjsko hišo, gospodarskim poslopijem in zasebno parcelo), IP ne vidi razlogov, da bi takšnemu izvajalcu videonadzor preprečevali oziroma prepovedovali uvedbo

videonadzora. Kamere pa nikakor ne smejo biti usmerjene na del dvorišča, kjer se gibljejo tudi drugi oz. po katerem ima služnost za prevoz tudi sosed, ali na javne površine.

IP ob tem poudarja, da kljub dejstvu, da takšnih primerov ZVOP-1 ne ureja, ne pomeni, da posameznik nima pravnega varstva, če meni, da mu je bila zaradi izvajanja videonadzora kršena njegova pravica do zasebnosti. Če izvajalec videonadzora v takem primeru brez dovoljenja in vednosti snema tudi druge ljudi na zemljišču izven meja svojih nepremičnin, je za svoja dejanja lahko kazensko odgovoren. Posameznik, katerega pravica do zasebnosti je krataka, pa lahko po 134. členu Obligacijskega zakonika vložijo tožbo na sodišče, s katero sodišču predlaga, da odredi prenehanje dejanja (videonadzora), s katerim se krši nedotakljivost človekove osebnosti, osebne in družinskega življenja ali kakšna druga osebna pravica.

Vprašanje: Kaj pa, če s kamero, nameščeno na hiši, snemam tudi sosednja zemljišča ali javne površine?

Odgovor: Takšen videonadzor praviloma ne bo dovoljen.

Tujega zasebnega zemljišča ni dovoljeno snemati brez privolitve lastnika tega zemljišča.

Pri snemanju javnega zemljišča je treba upoštevati nedavno prakso Sodišča EU, po kateri uporabe kamere, ki jo je fizična oseba namestila na družinsko hišo zaradi varovanja premoženja, zdravja in življenja lastnikov hiše, pri tem pa nesorazmerno nadzira tudi javni prostor, ni več mogoče šteti za izključno osebno uporabo⁸.

Če torej upravljavec brez dovoljenja in njihove vednosti snema tudi druge ljudi na zemljišču izven meja svojih nepremičnin, je lahko za svoja dejanja odgovoren odškodninsko in kazensko. Prizadeti posamezniki lahko namreč po 134. členu Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 97/07 - UBP, glej <http://bit.ly/1sDSEUC>, v nadaljevanju OZ) vložijo tožbo na sodišče, ki lahko odredi prenehanje dejanja (videonadzora), s katerim se krši nedotakljivost človekove osebnosti, osebne in družinskega življenja ali kakšna druga osebna pravica. Prav tako lahko po splošnih pravilih o odškodninski odgovornosti od izvajalca videonadzora **zahtevajo odškodnino**. V hujših primerih lahko takšno samovoljno snemanje

⁸ Glej sodbo Sodišča EU v zadevi C-212/13, František Ryneš proti Úřad pro ochranu osobních údajů.

predstavlja tudi kaznivo dejanje po 138. členu Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 - UBP, glej <http://bit.ly/1ClkDKO>, v nadaljevanju KZ-1), ki določa, da se, kdor neupravičeno slikovno snema ali naredi slikovni posnetek drugega ali njegovih prostorov brez njegove privolitve in s tem občutno poseže v njegovo zasebnost, kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporom do enega leta.

Vprašanje: Kakšni so pogoji za videonadzor javnih površin? Kako je npr. z videonadzorom semaforiziranih križišč, ekoloških otokov ipd.?

Odgovor: Videonadzor na javnih površinah v zakonodaji Republike Slovenije ni izrecno urejen, zato se za njegovo zakonito izvajanje uporabljajo splošne določbe ZVOP-1.

V skladu z 8. členom ZVOP-1 se lahko osebni podatki obdelujejo le v primeru, če obdelavo osebnih podatkov in osebne podatke, ki se obdelujejo, določa zakon, ali če je za obdelavo določenih osebnih podatkov podana osebna privolitve posameznika. Pred postavitvijo kamer, ki bi lahko posnele osebe ali vozila tako, da so ti določljivi, je treba opraviti presojo vplivov na osebne podatke (torej preveriti zakonitost oz. obstoj pravne podlage, sorazmernost – npr. kako minimizirati obseg osebnih podatkov, namenskost, kako preprečiti zlorabe posnetkov in zagotoviti njihovo varnost, kakšni so primerno kratki roki hrambe ipd.). Videonadzor prometa skozi križišča v zakonu ni urejen, zaradi česar je pravno podlago za takšen videonadzor v primeru, ko le tega izvaja upravljavec javnega sektorja (npr. občina) mogoče iskati le v okviru določb četrtega odstavka 9. člena ZVOP-1, kar pomeni, da je videonadzor dopustno izvajati le izjemoma, in sicer v primeru, ko je takšen videonadzor nujno potreben za izvrševanje kakšne konkretne zakonite pristojnosti, naloge ali obveznosti javnega sektorja in se z izvajanjem videonadzora ne poseže v upravičen interes posnetih posameznikov.

Pred izvajanjem videonadzora javnih površin je torej treba pretehtati, ali je njegova uvedba res nujno potrebna. Ob tem je treba upoštevati tudi določbe ZVOP-1 v zvezi z namenom obdelave osebnih podatkov (videoposnetkov). 16. člen ZVOP-1 določa, da se osebni podatki lahko zbirajo le za določene in zakonite namene ter da se ne smejo nadalje obdelovati tako, da bi bila njihova obdelava v neskladju s temi nameni, če zakon ne določa drugače. Zakonodajalec je uporabo videonadzora kot obliko obdelave osebnih podatkov z ZVOP-1 omejil, tako da je določil zaprt krog dopustnih namenov za njegovo izvajanje. Zakon (ZVOP-1) tako eksplicitno našteva (v prvem odstavku 75. člena, v drugem odstavku 76. in prvem odstavku 77. člena ZVOP-1) namene uvedbe in izvajanja videonadzora.

IP zatorej stoji na stališču, da pravna podlaga za izvajanje videonadzora na javnih površinah obstaja, če je tak ukrep nujno potreben za varnost ljudi ali premoženja, seveda ob spoštovanju načela sorazmernosti. To pomeni, da je treba pred uvedbo videonadzora oceniti vrednost premoženja, ki ga je treba varovati z videonadzorom, ter verjetnost (glede na pretekle izkušnje), da bo prišlo do poškodovanja ali odtujitve tega premoženja. Informacijski pooblaščenec dodaja, da bi bil, glede na navedeno, zakonit namen, zaradi katerega bi se lahko pregledovali posnetki (npr. v primeru ekoloških otokov), ki bi nastali z izvajanjem videonadzora javnih površin, zagotavljanje varnosti ljudi in varovanje premoženja. Izvajalec videonadzora bi lahko torej posnetke pregledoval v primeru, ko bi prišlo do poškodovanja ali odtujitve njegovega premoženja oziroma zgolj ob nekem deviantnem dogodku, ko bi bil videoposnetek le dodaten dokaz v prekrškovnem ali kazenskem postopku. Videonadzor ekoloških otokov pa ni dopusten z namenom odkrivanja in dokazovanja prekrškov v zvezi z napačnim odlaganjem odpadkov. Podobno ni dopustno npr. s strani občinskega redarstva postavljati ali izrabljati videonadzor za namen ugotavljanja kršitev in sankcioniranja oseb, ki napačno parkirajo.

Vprašanje: Kakšni so pogoji za postavitev panoramske kamere?

Odgovor: Če je kamera postavljena tako, da posamezniki na posnetku niso določljivi (npr. so posneti tako od daleč, da se obraza ne vidi, kot so npr. panoramske, turistične in vremenske kamere), ne gre za videonadzor v smislu ZVOP-1 in torej tudi obvestilo o izvajanju snemanja ni potrebno.

Vprašanje: Ali uporaba ročne oz. naglavne kamere šteje za videonadzor?

Odgovor: Ne, ker ne gre za sistematični nadzor, vendar pa to ne pomeni, da je nadzor upravičen.

Še vedno gre lahko pri takem snemanju za poseg v osebne pravice tretjih ali celo za kaznivo dejanje, zato IP priporoča, da se takšno snemanje omeji na pogoje zasebne uporabe posameznike, ki bi se lahko znašli na posnetku, pa je koristno vedno vnaprej prositi za dovoljenje.

Vprašanje: Zanimajo nas napredne oblike video sistemov, ki omogočajo zaznavanje čakalnih vrst, prepoznavo spola in starosti obiskovalcev in podobno. Ali tudi to sodi v videonadzor?

Odgovor: V primeru aplikacij t.i. inteligentne video analitike, ki se lahko namesti na obstoječe videonadzorne sisteme, uporabljaja samostojno ali v povsem novih namestitvah video nadzornih sistemov, vam predlagamo, da si podrobno preberete Smernice glede inteligentne video analitike, ki najdete na tej povezavi: https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/smernice/Smernice_-_inteligentna_video_analitika.pdf

8 ZAVAROVANJE VIDEONADZORNEGA SISTEMA

Oseba javnega ali zasebnega sektorja, ki izvaja videonadzor, mora skladno z določbami 24. in 25. člena ZVOP-1 v svojih aktih predpisati organizacijske, tehnične in logično tehnične ukrepe za zagotavljanje osebni podatkov, ter zagotoviti zavarovanje osebnih podatkov na način iz 24. člena ZVOP-1.

Pravna ali fizična oseba, ki izvaja videonadzor, mora skladno z določbami 25. člena ZVOP-1 v notranjih aktih določiti tudi osebo, ki je odgovorna za evidenco videonadzornega sistema, ter osebe, ki lahko zaradi narave njihovega dela obdelujejo podatke v evidenci videonadzornega sistema.

Po določbah 24. člena ZVOP-1 mora pravna ali fizična oseba, ki izvaja videonadzor, zagotoviti tudi evidenco, iz katere je mogoče pozneje ugotoviti, kdaj so bili posamezni osebni podatki iz evidence videonadzornega sistema uporabljeni ali drugače obdelani in kdo je to storil, in sicer za obdobje, ko je možno zakonsko varstvo pravice posameznika zaradi nedopustnega posredovanja ali obdelave osebnih podatkov.

8.1 ODGOVORI NA POGOSTA VPRAŠANJA

Vprašanje: Kako mora biti videonadzorni sistem zavarovan, da bo v skladu z ZVOP-1?

Odgovor: IP poudarja, da za zavarovanje sistema videonadzora, kakor tudi za zavarovanje posnetkov veljajo enaka pravila kot za zavarovanje osebnih podatkov na splošno. Zavarovanje urejata 24. in 25. člen ZVOP-1, ob pogodbeni obdelavi tudi 2. odst. 11. člena ZVOP-1.

Pri tem IP priporoča predvsem sledeče ukrepe:

- dostop do prostorov, kjer se hranijo posnetki oz. kjer je mogoče pregledovati posnetke, naj bo ustrezno fizično in logično zavarovan ter dostopen zgolj pooblaščenim osebam upravljavca oz. pogodbenega izvajalca videonadzora (npr. varnostne službe);
- če je mogoče, naj se dostop do posnetkov vrši čez programski vmesnik in ne neposredno; pri tem naj se vsakemu uporabniku dodeli ločen uporabniški račun na podlagi ustrezne politike gesel; uporabniki se morajo po zaključku dela odjaviti;
- vsak dostop do posnetkov naj se evidentira (kateri posnetki, kdo, kdaj, za kakšen namen);
- pri nadgradnji obstoječega vmesnika naj se stremi k odpravi morebitnih pomanjkljivosti z navedenega seznama;

IP pa posebej odsvetuje:

- možnost neposrednega dostopa do surovih posnetkov oz. do neomejenega kopiranja posnetkov;
- uporabo istega gesla za vse pooblaščne osebe;
- uporabo skupinskih uporabniških imen (npr. »popoldanska izmena«).

Vprašanje: Ali moramo voditi evidenco uporabe videoposnetkov in ali obstajajo kakšna priporočila glede tega?

Odgovor: Da. Pravna ali fizična oseba, ki izvaja videonadzor, mora skladno z določbami 25. člena ZVOP-1 v notranjih aktih določiti tudi osebo, ki je odgovorna za zbirko osebnih podatkov videonadzornega sistema, ter osebe, ki lahko zaradi narave njihovega dela obdelujejo podatke v evidenci videonadzornega sistema. Kot pri drugih zbirkah osebnih podatkov velja, da mora biti zagotovljena sledljivost obdelave osebnih podatkov, torej mora obstajati evidenca dostopov do osebnih podatkov (posnetkov). Priporočljivo je, da tovrstna evidenca vsebuje naslednje podatke glede posameznega dostopa (vpogleda, posredovanja ipd.): zaporedno številko vpogleda ali iznosa, ime in priimek osebe, ki je dostopala do posnetkov, datum dostopa, namen dostopa, podatki o časovnem obdobju pridobljenih posnetkov (od-do), podatki o tem, komu, kdaj in kakšni podlagi so se posredovali, medij, na katerem so bili posnetki posredovani (CD, diskete ipd.), morebitne opombe in podpis pooblaščne osebe.

Neprimerna je praksa, ko varnostniki, ki s pomočjo videonadzora nadzirajo dogajanje, v tovrstno evidenco navedejo zgolj čas prihoda na delovno mesto in čas odhoda z delovnega mesta. Ne gre za evidenco njihovega delovnega časa, temveč je evidenca namenjena temu, da se da naknadno ugotoviti, kateri posnetki so bili pregledovani, s kakšnim namenom ter kdo in kdaj je posnetke pregledoval ali drugače uporabljal.

Vprašanje: Kdaj lahko nastale posnetke ali njihove izseke posredujem tretjim osebam?

Odgovor: Nastale posnetke je tretjim osebam (zlasti pravosodnim organom, novinarjem, raziskovalcem) dopustno posredovati le, če izkažejo ustrezno

pravno podlago. Pri tem je treba skladno z zahtevami 22. člena ZVOP-1 zagotoviti podatke o tem, kateri posnetki so bili posredovani, komu, kdaj in na kakšni podlagi.

9 ZAKLJUČEK

Videonadzor je v moderni družbi ena od ključnih tehnologij za zagotavljanje varnosti tako v javnem kot tudi zasebnem sektorju. Zavaljo vse večje cenovne dostopnosti in učinkovitosti je kljub svojemu že več desetletnemu staležu še vedno v porastu. Posledično smo kot družba videonadzornih kamer že dodobra navajeni, pravzaprav tako zelo, da se pogosto sploh več ne zavedamo njihovega obstoja. A vendar je, kot pri vsaki drugi tehnologiji, ki temelji na obdelavi osebnih podatkov, zelo pomembno, da je njena uporaba izvedena na način, ki upošteva tudi koncepte zasebnosti.

Zakonite in legitimne cilje namreč ni mogoče doseči zgolj »na račun zasebnosti«, temveč tako, da jo s pravočasnim premislekom in ukrepi ohranimo; pri tem morajo biti večja tveganja povezana z večjimi varovalkami.

ZVOP-1 in drugi področni zakoni zato določajo pogoje, pod katerimi je dovoljeno uporabljati videonadzor. Na delovnem mestu je to predvsem jasno izražena zakonita potreba delodajalca, ob pogoju, da istega cilja ne more doseči na manj invaziven način. V večstanovanjskih stavbah je to soglasje znatne večine vseh stanovalcev, v želji, živeti v urejenem in varnem bivanjskem okolju. Pri policijskem videonadzoru so tu nujnost, primernost in učinkovitost ter sorazmernost uporabe takšne naprave. Pri zasebnem videonadzoru pa je to samoomejevanje pri takšni rabi, ki bi pretirano posegla v interese drugih posameznikov oz. javnosti.

